«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝ Վեց տարեկանների պատրաստվածությունը դպրոցին

Առարկան՝ Դասվար

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Թեհմինե Ղազարյան

Ուսումնական հաստատություն՝ Ք. Մասիս հ. 3 հիմն. դպրոց

Երևան 2022

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ. 3

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱԿՆԱՐԿ. 5

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑՔԸ/ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱԳՐՈՒՄԸ. 7

ԳԼՈՒԽ 1

ԵՐԵԽԱՅԻ ԿՅԱՆՔԻ ԱՌԱՋԻՆ ՎԵՑ ՏԱՐԻՆԵՐԸ, ՆՐԱ ՀՈԳԵԿԱՆ ՁԱՐԳԱՑՈՒՄՆ ՈՒ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ:. 8

ԳԼՈՒԽ 2

ՎԵՑ ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ ԴՊՐՈՑԻՆ ԲԱՑԱՀԱՅՏՈՂ ԽԱՂԵՐԸ. 12

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ. 17

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ. 18

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՀԱՁՈՂՈՒԹՅԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ՏԵՍԱԿԵՏԸ ՀԱՍԿԱՆԱԼՈՒ ԵՎ ԻՐԵՐԸ ՆՐԱՆՑ ՏԵՍԱՆԿՅՈՒՆԻՑ ԴԻՏԵԼՈՒ ՈՒՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ է:

Ա. Բահաթրյան

Շատ անվանի գրողներ, մանկավարժներ ու հոգեբաններ վկայում են, որ անձի հոգեկան դիմագծի հարցում ինչքան բախտորոշ դեր ունի մանկական տարիների նրա կյանքը: Այս, թերևս, հոգեկան գործունեության ոչ մի կողմին չի վերաբերում այնքան, որքան զգացմունքներին: Ամենապայծառ լույսը, որ ջերմացնում է մանկան հոգին, ծնողների սերն է ու գորովը: Մանկությունը սկսվում է ընտանիքում և ավարտվում է դպրոցում:

Շատ բան արած կլինի ծնողը իր զավակի հոգեկան հարստության համար, եթե նրա գիտակցությունն ուղղի բարոյապես գեղեցիկին,: Որքանով է երեխան պատրաստ դպրոց հաճախել. կախված է ծնողից և նաև մեծ է նախադպրոցական կրթությունն ապահովող քոլեջների և մանկապարտեզի դերը:

Վեց տարեկան երեխան ով ավարտում է մանկապարտեզի ավագ խումբն ու պատրաստվում է հաճախել դպրոց, ունի որոշակի պատկերացումներ այս կամ այն հարցի շուրջ, նրա բնավորությունն արդեն ձևավորվել է, նա ունի կարծիք, ինքնուրույնություն և այլն: Մանկաարտեզ -դպրոց անցումը շատ կարևոր է, և դպրոց մտնող երեխան արդեն պետք է կարողանա կատարել որոշակի գործողություններ, պետք է ունենա գիտելիքների պաշար և այլն:

Վեցամյա երեխան ունակ է ձևավորել և զարգացնել ընդհանուր գծեր: Այդ գծերն են նպատակասլացությունը, կազմակերպվածությունը, կանխամտածվածությունը : Անհրաժեշտ է որպեսզի երեխաները մինչ դպրոց հաճախելը տիրապետեն իրենց գործունեությունը կազմակերպելու միջոցներին :

Հետազոտության համար մենք ընտրել ենք այս թեման, ավելի խորն ուսումնասիրելու համար այն հարցը, թե արդյոք ինչպիսի՞ն պետք է լինի վեց տարեկան երեխաների պատրաստվածությունը դպրոցին:

Առանձնապես կարևորելով հանրակրթության պետական կրթակարգում ընդգծված պահանջը կարողությունների, հմտությունների և որոշակի արժեքային համակարգի ձևավորման , դպրոցահասակ երեխային ներկայացվող պահանջների և այլնի վերաբերյալ՝ այս հետազոտական աշխատանքում կանդրադառնանք այն հարցին, թե ինչպիսին պետք է լինի վեցամյա երեխայի պատրաստվածությունը դպրոցին և ո՞ր երեխան է համարվում պատրաստ հաճախելու դպրոց:

Հետազոտության նպատակն է բացահայտել, թե որ վեցամյա երեխան է պատրաստ դպրոց հաճախել:

Հետազոտության խնդիրներն են՝

1. ուսումնասիրել թեմային վերաբերող գիտաուսումնական գրականությունը,
2. բացահայտել ծնողների դերը վեցամյա երեխայի դպրոցի պատրաստվածության հարցում:
3. առանձնացնել այն գործոնները, որոնք մեծ դեր են կատարում և նպաստում են վեցամյա երեխային պատրաստ լինել դպրոց հաճախել:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

Վեցամյա երեխայի դպրոցի պատրաստվածությունը ժամանակատար, բարդ և նպատակային գործողություն է, որը պետք է մշտապես լինի ծնողների ուշադրության կենտրոնում: Այս թեմային անդրադարձել են բազմաթիվ հոգեբան մանկավարժներ: Օրինակ Հռիփսիմե Ղաջոյանն իր «Երեխաները տարիքն ի վեր» օժանդակ ձեռարկում գրում է. գործ ունի մարդկային գործունեության երեք տեսակ. խաղ, ուսում, աշխատանք:Վաղ տարիքում խաղը գործունեության միակ տեսակն է, և երեխան , բնականաբար, պետք է որ խաղին տա իր ամբողջ ժամանակը: Ավագ նախադպրոցական տարիքում մանկան կյանքի մեջ մուտք են գործում և գործունեության երկրորդ տեսակի՝ ուսման տարրեր: Ուսումնական պարապմունքները , թեկուզ կարճատև, իրենց բաժինն են ստանում նրա ժամանակից: Դպրոցական տարիներին արդեն երեխան բաժանում է իր ժամանակը խաղի ու սուման միջև, ինչ որ ժամանակ հատկացվում է և աշխատանքային հմտություններ ձեռք բերելուն: Ահա այստեղ է պարզվում, թե սովորողը որքանով է պատրաստ դրան[1]: Իսկ ահա Լև Տոլստոյը մեծ է ուշադրություն է դարձրել մոր և մանկան շփմանը մայրենի լեզվով, առանձնակի կարևորելով մայրենի լեզվով շփումն ու փոխանցված գիտելիքները:Նա գտնում է , որ մեկից հինգ տարեկանում տեղի է ունենում հախուռն հոգեկան զարգացում : Նա գիտակցության հիմքն ու հենարանն է համարում մայրենի լեզուն:

Վեց տարեկաններին պատրաստվածությանն անդրադառնալիս չենք կարող չնշել այն հարուստ փորձը որն ունի տարիքային և մանկավարժական հոգեբանությունը:

20-րդ դարի սկզբներին տարիքային և մանկավարժական հոգեբանության բնագավառում ի հայտ են գալիս երկու հոսանքների, որոնցում տարբեր կերպ են մեկնաբանվում երեխաների հոգեկան զարգացման գործոնները: Այդ ուղղությունները միմյանցից տարբերվում էին նրանով, թե որ գործոնն էր դրվում երեխայի զարգացման հիմքում՝ կենսաբանական, թե սոցիալական: Այդ, իհարկե, չի նշանակում , որ մեկ ուղղության ներկայացուցիչները լրիվ կերպով բացառում էին երեխայի վրա սոցիալական գործոնների ազդեցությունը, իսկ մյուսի ներկայացուցիչները՝ զարգացման կենսաբանական նախադրյալները:

[1] Հռիփսիմե Ղաջայան, Երեխաները տարիքն ի վեր, Երևան, 2002, էջ 36,

[2] Толстой Л. Н., Учение Христа, изложенное для детей, М., 1908,стр. 42,

Բիոգենետիկական և սոցիոգենետիկական ուղղությունների մասին խոսելիս այդ դասակարգումը բացարձակ համարել չի կարելի : Այն միայն մոտավոր ձևով է բացահայտում երեխայի հոգեկան զարգացման մասին տեսության ստեղծման գործում ցուցաբերելով գերակշիռ միտումը: Այդ երկու ուղղությունները սովետական հոգեբանության մեջ քննադատության ենթարկվեցին 30 - ական թվականների սկզբին:

Անդրադառնալով վեցամյա երեխայի դպրոցի պատրաստվածությանը Լ. Ս. Վիգոտսկին կարևորում է իրականության հետ երեխայի ունեցած հարաբերությունը , որը սկզբից եթե սոցիալական հարաբերություն է: Նա ընդգծում է, որ այդ իմաստով նորածնին կարելի է համարել առավելապես հասարակական էակ. նրա ողջ կյանքը այնպես է կազմակերպված, որ ցանկացած իրադրության մեջ իրականում կամ անտեսանելիորեն ներկա է որևիցե այլ մարդ:

Ըստ նրա երեխայի համար մեծահասակը առարկայական աշխարհի հետ շփվելու գործում հանդես է գալիս որպես միջնորդ: Մեծահասակի ներկայությամբ երեխան հաճախ սկսում է եռանդուն կերպով գործողություններ կատարել առարկաների հետ: Բայց երբ մեծահասակը կողքին չէ, առարակայի նկատմամբ երեխայի հետաքրքրությունը կարող է չքանալ: Աստիճանաբար մեծահասակների հետ երեխայի շփման հիմնական ձևը սկսում է դառնալ համատեղ գործունեությունը , որտեղ երեխայի ակտիվությունը դրդում է մեծահասակի գործողություններով, իսկ երեխան մեծահասակին կոչ է անում համատեղ գործողություններ կատարել;

Երեխայի սոցիալական հակազդումները զարգանում են մանկության ողջ շրջանում: Արթուն վիճակում երեխան պատրաստ է շփման մեջ մտնելու մեծահասակների հետ[1]:

[1] Выготский Л. С., Психология искусства, М., 1986, стр. 205,

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑՔԸ/ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱԳՐՈՒՄԸ

Հետազոտությունը կատարել ենք առաջին դասարան նոր ընդունված և առաջին դասարանում սովորողների շրջանակներում, բոլոր առարկաների ընթացքում ՝ համագործակցելով կոլեգաների հետ, կապը հաստատելով ծնողների և ընտանիքի անդամների հետ:

Մեծ ուշադրություն ենք դարձրել սովորողների վարքին և բնավորությանը , գիտելիքների պաշարին , որը սովորողն ունի արդեն դպրոց ընդունվելիս:

Մենք նախընտրել ենք ինտերակտիվ ուսուցումը և ընտրելով մի շարք մեթոդներ փորձել ենք հասնել հետազոտության նպատակին:

ԳԼՈՒԽ 1

ԵՐԵԽԱՅԻ ԿՅԱՆՔԻ ԱՌԱՋԻՆ ՎԵՑ ՏԱՐԻՆԵՐԸ, ՆՐԱ ՀՈԳԵԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄՆ ՈՒ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ:

Մարդու և կենդանիների հոգեկանը գտնվում է մշտական զարգացման վիճակում: Սակայն կենդանական աշխարհում և մարդու մոտ զարգացման պրոցեսների բնույթն ու բովանդակությունը որակապես տարբեր են: Ըստ հոգեբանների մարդու հոգեկան ֆունկցիաների առանձնահատկությունն այն է , որ դրանք զարգանում են երեխայի կողմից հասարակակական- պատմական փորձին տիրապետելու ընթացքում [1]:

Երեխան ծնվում է ու ապրում մարդկային աշխարհում, մարդկային առարկաների ու մարդկային հարաբերությունների ոլորտում : Դրանցում ամրապնդված է հասարակական պրակտիկան, փորձը: Երեխայի զարգացումը հենց այդ փորձը յուրացնելու պրոցեսն է: Այդ պրոցեսն իրագործվում է մեծերի կողմից մշտական ղեկավարման պայմաններում, այսինքն՝ ուսուցման ընթացքում:

Երեխան յուրացնում է մարդկության պատմության ընթացքում կուտակված փորձը: Երեխայի մտածողությունը , հիշողությունը, ընկալունակությունը հիմնականում պայմանավորված են գործունեության որոշակի եղանակների, խոսքին և գիտելիքներին տիրապետելով:

Մեծ թվով հետազոտություններում (Պ. Յա. Գալպերին, Դ. Բ. Էլկոնին, Վ. Վ. Դավիդով, Լ. Ա. Վենգեր) ստացվել են տվյալներ , որոնք ցույց են տալիս , որ ուսուցման բովանդակության մեջ հատուկ միջոցներ (զգայությունների զարգացման դեպքում՝ ձևի ու գույնի էտալոններ, մաթեմատիկա սովորեցնելիս՝ չափեր,տարբեր մոդելներ ու սխեմաներ) ներմուծելը հանգեցնում է մտավոր զարգացման այն փուլերի սկզբունքային փոփոխությունների, որոնք անփոփոխ ու բացարձակ էին համարվում: Այսինքն , վստահորեն կարող ենք ասել, որ ուսուցման բովանդակությունը՝ երեխային տրվող գիտելիքները և գործունեության եղանակները փոփոխելով կարելի է էական փոփոխություններ առաջացնել նաև նրա զարգացման պրոցեսում: Ուսուցան բովանդակությամբ են որոշվում երեխայի մտավոր զարգացման ընդհանուր տիպը և կառուցվածքը:

---

[1] Տարիքային և մանկավարժական հոգեբանություն, պրոֆ. Ս. Վ. Պետրովսկու խմբագրությամբ, Եր. , 1977, էջ 25,

Հինգից յոթ տարեկան երեխաներին բնորոշ է այն, որ նրանց գործողությունները մեծ չափով որոշվում են նյութով, այն առարկայական իրադրությամբ, որտեղ նրանք գործում են: Օրինակ, երբ նրանք խորանարդիկներից տուն են կառուցում, ապա նրանց գործողությունները կախված են իրենց առաջ դրված խորանարդիկների ձևից կամ գույնից, ավելի հազվադեպ՝ կառուցման նախօրոք մտածված պլանից: Նախադպրոցական տարիքի վերջում գործունեության մեջ ավելի ու ավելի մեծ տեղ է սկսում գրավել ապագա արդյունքի մտապատկերը: Սակայն այդ նվաճումը բոլոր երեխաների մոտ չի նկատվում Նպատակասլացության, կազմակերպվածության , գործունեության կամածին բնույթի զարգացման ցածր աստիճանը բնուորոշ են դպրոց ընդունվող շատ երեխաների համար, և այդ հանգամանքը մեծ չափով դժվարացնում է նրանց ուսուցումը:

Կրտսեր դպրոցական հասակի վերջում սովորողների մեծամասնության մոտ գործունեության նպատակի ու դրդապատճառի միջև կանխամտածված ձևով կապեր հաստատելու ունակություն է զարգանում:Գործողության կատարման ընդհանուր իմաստի փոփոխման դեպքում երեխաները կարողանում են փոխել կոնկետ նպատակը և վերակառուցել իրենց գործողությունները:

Երեխայի կյանքի առաջին վեց տարիների ընթացքում ուսումնադաստիարակչական պրոցեսում պետք է հաշվի առնել, որ շրջապատողների հետ երեխայի փոխհարաբերությունների եղանակների ու գիտելիքների և, մյուս կողմից, հոգեկան գործունեության եղանակների զարգացման մակարդակի միջև եղած հարաբերությունը զարգանում է երկու կողմից: Այսպես, երեխայի գործունեության հնարավորությունների ընդլայնումը նրա դրդապատճառներիփոփոխությունները հանգեցնում են շրջապատող մարդկանց հետ նրա ունեցած փոխհարաբերությունների ողջ համակարգի փոփոխման անհրաժեշտությանը:

Հոգեբաններն այն կարծիքին են, որ երեխայի անձը որոշակիորեն սկսում է ձևավորվել արդեն նախադպրոցական տարիքում: Երեխայի անձի զանգացումն իր մեջ ներառում է նրա հուզական- կամային ոլորտի, ինչպես նաև հետաքրքրությունների և վարքի դրդապատճառների ձևավորումը: Իսկ սա, իր հերթին, որոշվում է սոցիալական միջավայրում և, առաջին հերթին, երեխայի զարգացման տվյալ աստիճանի համար տիպական այն հարաբերություններով, որոնք հաստատվում են նրա ու չափահասների միջև:

Վաղ մանկության տարիներին երեխան չի հասկանում չափահասի ու նրա ազդեցության նշանակությունը, չի հասկանում նաև ինքն իրեն: Կոնկրետ իրադրության մեջ երեխան համատեղ կոնկրետ գործունեություն է կատարում չափահասի հետ: Վերջինս այդ իրադրության կենտրոնական օղակն է, իսկ երեխան կատարում կամ չի

կատարում այն, ինչ նրանից պահանջում է չափահասը:Այստեղ դեռևս չի առաջանում հնազանդության , « անել թե չանել» հարցի մասին խորհրդածելու խնդիր կամ դրդապատճառների պայքար: Երեխայի վարքն իմպուլսային է:

Արդեն նախադպրոցական տարիքի սկզբում երեխայի և չափահասի միջև ծագում են սկզբունքորեն նոր փոխհարաբերություններ: Երեխան սկսում է իրեն առանձնացնել մեծահասակներից : «Ես ուզում եմ » արտահայտության հաճախակի օգտագործումը ցույց է տալիս , որ երեխան սկսում է իրեն առանձնացնել մեծահասակներից:

Ակտիվ խոսքի զարգացումը կյանքի առաջին վեց տարիների ընթացքում նպաստում է երեխայի հետագա զարգացմանը; Ուստի կարևոր է ծնողի, հաճախած խմբակների, նախադպրոցական կրթության , անձի սոցիալականացման դերն այս հարցում:

Զարգացման գործում ձեռք բերած հաջողությունները որակապես փոխում են փոքրիկի ողջ վարքը: Թեև մեծահասակի դերը մնում է առաջատար, սակայն իր գործնական կյանքի նեղ ոլորտում և իր սահմանափակ հնարավորությունների շրջանակներում երեխան ձգտում է գործել առանց մեծերի օգնության: Նոր միտումները մեծացնում են երեխայի ակտիվությունը և նրա ու մեծահասակների միջև նոր փոխհարաբերություններ են առաջացնում: Կյանքի մի շրջան կա , որն ընդունված է համարել ճգնաժամային (երրորդ տարվա ճգնաժամ) , քանի որ մեծահասակի համար դժվար է դառնում իր նեգատիվիզմի ու կամակորության շնորհիվ անտանելի դարձած երեխայի հետ շփվելը: Ճգնաժամից դուրս են գալիս ճիշտ պլանավորված աշխատանքի արդյունքում: Շատ կարևոր է ճիշտ ժամանակին ձեռնարկել որոշ քայլեր, հետագայում բարդույթներից խուսափելու համար:

Նախադպրոցական տարիքում (3-ից մինչև 7 տարեկան) շարունակվում է երեխայի օրգանիզմի արագ հասունացումը: Ընդհանուր աճի հետ զուգընթաց տեղի է ունենում հյուսվածքների և օրգանների անատոմիական ձևավորումն ու ֆոնկցիոնալ զարգացումը: Կարևոր նշանակություն ունեն կմախքի ոսկրացումը, մկանների զանգվածի մածեցումը, շնչառության ու արյան շրջանառության օրգանների զարգացումը: Ուղեղի կշիռը ավելանում է 1110-ից մինչև 1350 գրամ: Ուժեղանում է մեծ կիսագնդերի կեղևի կարգավորող դերը, ենթակեղևային կենտրոնների նկատմամբ նրա վերահսկողությունը: Աժում է պայմանական ռեֆլեքսների առաջացման արագությունը, հատկապես ինտենսիվորեն է զարգանում երկրորդ ազդանշանային համակարգը:

Ֆիզիկական զարգացումն անհրաժեշտ պայմաններ է ստեղծում ավելի մեծ ծավալի ինքնուրույն աշխատանքի և ուսուցման ու դաստիարակության պրոցեսում հասարակական փորձի նոր ձևերի յուրացման համար:

Նախադպրոցական տարիքը բնութագրում է երեխայի զարգացման սոցիալական նոր իրադրության առաջացմամբ: Շրջապատող մարդկանց մեջ նախադպրոցականի գրաված տեղը էականորեն տարբերվում է այն տեղից, որը բնորոշ է վաղ մանկական տարիքի երեխայի համար: Երեխան տարրական պարտականություններ է ձեռք բերում: Նոր ձևեր է ստանում մեծերի հետ երեխայի ունեցած կապը: Համատեղ գործունեությունը հերթափոխվում է մեծահասակների ցուցումների ինքնուրույն կատարմամբ: Առաջին անգամ հնարավոր է դառնում քիչ թե շատ հետևողականորեն և ըստ որոշակի ծրագրի երեխային գիտելիքներ սովորեցնելը: Սակայն, ինչպես ցույց է տվել Լ. Ս. Վիգոտսկին, այդ ծրագիրը կարող է իրագործվել միայն այն չափով, ինչ չափով այն երեխայի համար սեփական ծրագիր է դառնում:

Նապադպրոցականի զարգացման սոցիալական իրադրության առանձնահատկությունները դրսևորվում են գործունեության նրա համար բնորոշ տեսակներում, առաջին հերթին՝ դերային խաղում: Մեծահասակների կյանքին հաղորդակից դառնալու ձգտումը, զուգորդվելով անհրաժեշտ գիտելիքների ու կարողությունների բացակայության հետ, հանգեցնում է այն բանին, որ երեխան այդ կյանքի մասին տեղեկությունները յուրացնում է իր համար մատչելի խաղի միջոցով: Նախադպրոցական հասակի երեխաների զարգացման համար հատկապես նպաստավոր պայմաններ են ստեղծվում նախադպրոցական հասարակական դաստիարակության համակարգում: Մանկական նախադպրոցական հիմնարկներում երեխաներին որոշակի ծրագրով հիտելիքներ են տրվում, ձևավորվում են նրանց համատեղ գործունեության նախնական ձևերը, առաջանում է հասարակական կարծիք: Ինչպես ցույց է տալիս հետազոտության արդյունորերը,մանկապարտեզներում դաստիարակված երեխաների հոգեկան զարգացման ընդհանուր մակարդակն ու դպրոցում սովորելու համար պատրաստակամության աստիճանը միջին հաշվով ավելի բարձր են համեմատած այն երեխաների հետ, որոնք մանկապարտեզ չեն հաճախում:

ԳԼՈՒԽ 2

ՎԵՑ ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ ԴՊՐՈՑԻՆ ԲԱՑԱՀԱՅՏՈՂ ԽԱՂԵՐԸ

Ամեն լավ բանի հիմքն ընկած է խաղի մեջ և բխում է նրանից: Ինքը՝ խաղը, դատարկ զվարժանք չէ. այն ունի բարձր խորհուրդ և խորը իմաստ:

Ֆ. Ֆրյոբել

Պարզելու համար, թե առաջին դասարանցին որքանով է պատրաստ դպրոց հաճախել , մենք կատարել ենք հետազոտություն ՝ կիրառելով մի շարք մեթոդներ և տարբեր խաղեր:

Խաղը մարդուն ուղեկցել է նրա պատմական զարգացման բոլոր փուլերում : Այն եղել է ոչ միայն որպես զվարժալի զբաղմունք, այլև կյանքի տարբեր հարաբերություններում գործելու համար անհրաժեշտ կարողություունների ձևավորման միջոց: Մեծ մանկավարժ Կ. Դ. Ուշինսկու այն խոսքերը, թե « եթե մանկավարժությունն ուզում է մարդուն դաստիարակել բոլոր հարաբերություններում, ապա նա պետք է մարդուն ճանաչի բոլոր հարաբերություններում» այսօր նույնպես արդիական է: Մարդուն բոլոր իմաստներով , բոլոր կողմերով ճանաչելու համար բավական է նրան ուսումնասիրել խաղային գործունեության ժամանակ: Խաղի ժամանակա մարդը տարված է խաղային մոլուցքով, հաղթելու դրդապատճառները նրան հանում են իր «կաղապարից»՝ պայմաններ ստեղծելով ազատ դրսևորման համար: Այդպիսի պայմաններում բացահայտվում են մարդու բոլոր առանձնահատկությունները, նրա հետաքրքրությունները, բնավորության գծերը , խառնվածքը: Խաղերի բազմազանությունը տարբեր բնույթի արգելքներ է ստեղծում նպատակին հասնելու՝ հաղթելու ճանապարհին: Այդ արգելքները հաղթահարելու ժամանակ յուրաքանչյուր երեխա դրսևորում է ինքնատիպ վարք՝ ուժ, ճարպկություն, խարդախություն, հնարամտություն, խելք, գիտելիքներ, կռահում և այլն: Հենց այդ արգելքների հաղթահարման գործընթացն էլ նպաստում է երեխաների ըմբռնողականության, ուշադրության, հիշողության, կամքի, դիտողականության, մտածողության, երևակայության զարգացման, միջանձնային հարաբերությունների կարգավորմանը, այդ ուղղությամբ արժեքավոր ունակությունների ձևավորմանը;

Խաղային գործունեության հիմնական եղանակներն ու ձևերն այս կամ այն աստիճանով ծանոթ են նախադպրոցականին՝ անկախ այն բանից՝ նա մանկապարտեզ հաճախել է, թե ոչ: Ուսումնական գործունեություն ծավալելու համար անհրաժեշտ գործողություններին դպրոցում հայտնված նախադպրոցականը ոչ միայն ծանոթ չէ, այլև նա դեռևս չունի մտավոր, ֆիզիկական, հոգեբանական, կազմաբնախոսական այն

հիմնական նախադրյալները, որոնց հիման վրա պիտի ձևավորվեն ուսումնական գոչծունեություն ծավալելու համար այդքան անհրաժեշտ ունակությունները:

Երեխային նախապատրաստել ուսումնական գործունեությանը նշանակում է տարբեր ճանապարհներով և ամենաբազմազան միջոցներով օժանդակել, որ ավագ նախադպրոցականը ձեռք բերի մտածողական գործողություններ կատարելու որոշակի ունակություններ՝ անհրաժեշտ մակարդակով առանձնացնել և դասավորել իրեն շրջապատող ծանոթ առարկաներն ու երևույթները, պլանավորել իր գործողությունները և ըստ պլանավորման դրանք իրականացնել, վերահսկել իր գործունեությունը, կառավարել զարքը, զգալ իր քայլերի պատճառահետևանքային կապերը, ուշադիր լսել և կատարել ավագների հանձնարարությունները, գնահատել իր գործունեությունը, հաղորդակցվել տարեկիցների հետ, դրսևորել փոխօգնության, ապրումակցման որակներ և այլն:

Մեր ուսումնասիրությունները, ուսուցիչների և ծնողների հետ անցկացրածզրույցները, իրականացրած դասալսումները մեզ բերել են այն եզրակացության, որ դպրոց ընդունվող ոչ բոլոր երեխաներն են տիրապետում ուսումնական գործունեություն ծավալելու համար չափազանց կարևոր այն ունակություններին, որոնք, բնականաբար, պիտի ձևավորվեն ու զարգանան դպրոցում դասավանդվող բոլոր առարկաների դասերի ընթացքում՝ ստեղծելով անձի բազմակողմանի զարգացման հնարավորություններ:

Իսկ թե ինչպե՞ս մենք պարզեցինք դա. կներկայացնենք ստորև:

Պարզելու համար, թե դպրոց ընդունված երեխան ունի՞ արդյոք տարրական գիտելիքներ, մենք ձևավորեցինք երկու խումբ՝ մանկապարտեզ, նախակրթարան հաճախած և չհաճախած երեխաներ. կազմեցինք հարցաթերթիկ և տվեցինք հարցեր, իսկ պատասխանները գրանցեցինք:

Հարցեր , որոնք ուղղեցինք երեխաներին.

1. **Ինչ է քո անունը, ազգանունը, հայրանունը:**
2. **Քանի տարեկան ես:**

Երբ է քո ծննդյան օրը:

Ինչ է հայրիկի, մայրիկի անունն ու հայրանունը, ինչ մասնագիտությամբ են նրանք աշխատում:

Եղբայր կամ քույչ ունե՞ս, քանի՞ տարեկան են:

Նշիր քո տան հասցեն, ո՞ր քաղաքում ես ապրում, ինչ է երկրիդ անունը ինչ այլ երկրներկարող ես թվարկել:

Թվարկիր քեզ ծանոթ կենդանիներ: Ինչպե՞ս տարբերել վայրի և ընտանի կենդանիներին:Կենդանին թռչունից ինչո՞վ է տարբերվում:

Թվարկիր շաբաթվա օրերը հերթականությամբ:

Անվանիր տարվա եղանակները:

Ցույց տուր աջ ձեռքդ, իսկ հիմա՝ ձախը:

Ի՞նչ սպորտաձևեր գիտես:

Ո՞ր թանգարաններում ես եղել:

Ի՞նչ վայրերում և լուսացույցի որ գույնով է թույլատրվում փողոցն անցնել:

Ստորև ներկայացնում ենք մանկապարտեզ հաճախող և չհաճախող երեխաների դպրոցում սովորելու համար պատրաստակամության աստիճանը և տեսնում ենք զգալի տարբերություն 1-ին՝ հաճախող և 2-րդ՝ չհաճախող երեխաների միջև:

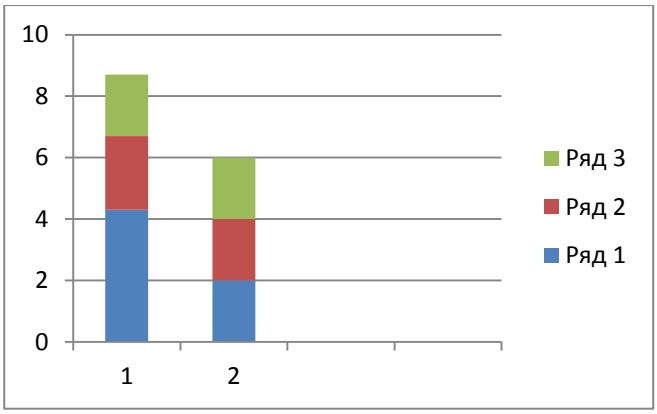

Պարզեցինք , որ երեխաների զգալի մասը տիրապետում է տարրական գիտելիքների, սակայն մի մասն էլ չունի նույնիսկ տարրական գիտելիքներ, օրինակ ՝ չի կարող թվարկել շաբաթվա օրերը հերթականությամբ, կամ դժվարանում է կենդանուն տարբերել թռչունից և այլն:

Սակայն հարցաթերթիկի մեթոդից զատ , մենք որոշեցինք խաղալ տարբեր խաղեր և ավելի ստույգ և ճշգրիտ արդյունքներ գրանցել:

Խաղ 1

Խաղի նպատակը. պարզել, թե երեխան որքան շատ կենդանիներ և թռչուններ գիտի. և միևնույն ժամանակ ծանոթացնել տարբեր բնաձայնություններին:

Խաղի ընթացքը. աշակերտներից մեկը հրավիրվում է գրատախտակի մոտ: Նա կանգնում է ՝ մեջքով դեպի դասարանը: Ուսուցիչը հերթով մոտենում է երեխաներին և շշնջում, թե ինչ միջատի, թռչունի կամ որևէ այլ կենդանու ձայն պետք է հանի տվյալ

երեխան: Գրատախտակի մոտ կանգնածը պետք է ասի, թե որ կենդանին է այդ ձայնը հանում:
Արդյունքները գրանցել ենք և պարզել, որ սովորողներն հիմնականում գիտեն , թե որ կենդանին ինչ ձայն է հանում:

Խաղ 2
Մենք հարցնում ենք , դուք պատասխանում եք
Խաղի ընթացքը:
Ուսուցիչ- երեխաներ ես ձեզ կտամ մի քանի հարց: Այդ հարցերին պատասխանելու համար դուք պետք է ուշադիր նայեք ձեզ բաժանած նկարներին: Ով իմ հարցերին պատասխանները գտնի նկարի մեջ, թող կանգնի ու բոլորին ցույց տա այդ նկարները. անվանի և պատասխանի իմ հարցերին: Երեխաների առջև լցված են նկարներ:
-ինչո՞վ ենք մենք դպրոց գալիս;
- ի՞նչ են վաճառում խաղալիքների խանութում:
- ինչո՞վ են ուտում ապուրը:
- ո՞ր կենդանին է մուկ բռնում;
-ի՞նչ է ուտում նապաստակը:

Խաղ 3
Երգենք ինչպես խաղալիքները
Ուսուցիչը հերթով բարձրացնում է խաղալիքները(կատու, հեռախոս, ավտոմեքենա, գնացք, մկնիկ և այլն), իսկ երեխաները երգում են այն ձայները, որոնք կարող են հանել այդ խաղալիքները:

Խաղ 4
Աշնանային բերքահավաք
Ուսուցիչը ցույց է տալիս մրգերն ու բանջարեղենները. երեխաների դիմաց մի կողով դնու: ասում է, որ եկել է բերքահավաքի ժամանակը և պետք է միրգը կամ բանջարեղենը այս կամ այն աշակերտը վերցնի և դնի կողովի մեջ.
Այսպես.
-Արմեն, կողովի մեջ դիր բանջարեղեն և ասա թե որն ես դրել.
-Անի, կողովի մեջ դիր միրգ և ասա թե որն ես դրել.
Այս և նմանատիպ այլ խաղեր խաղացինք. դրանք են՝

Ասեղ և թել, Հայելի, եկեք իրար ողջունենք, ինչն է պակասում, գտիր սխալը, խոսող առարկան և այլն: Պարզեցինք , որ 25 աշակերտից միայն 17 աշակերտ է պատրաստ հաճախել դպրոց և ունի տարրական անհրաժեշտ գիտելիքներ, կամային որակներ և այլն:

Մշակեցինք պլան, ստեղծեցինք քայլարշավ բոլորին նույն մակարդակի հասցնելու համար. կենտրոնանալ այն խնդիրների վրա, որոնք երեխայի մոտ դժվարություններ են առաջացրել, վերցնել գրքեր, հանրագիտարաններ և միասին քննարկել, շատ զբոսնել, ցույց տալ բնությունն ու խնդրել երեխային պատմել տեսածը, գնալ կենդանաբանական այգի, նրանց հետ անցնել ճանապարհը և բացատրել, թե ինչպես դա անել գրագետ, գնալ թանգարաններ և թատրոններ և այլն:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Վեցամյա երեխաների հետ աշխատելիս անհրաժեշտ է կարևորել ուսումնական գործունեություն ծավալելու համար անհրաժեշտ կարողությունների ձևավորումը:

2. Ուսուցան բովանդակությամբ են որոշվում երեխայի մտավոր զարգացման ընդհանուր տիպը և կառուցվածքը:

3. Խաղը լավագույն միջոցն է պարզելու , թե երեխան որքանո՞վ է պատրաստ հաճախել դպրոց:

4. Համագործակցելով կոլեգաների, երեխաների ծնողների և օրինական ներկայացուցիչների հետ կարելի է կարճ ժամանակահատվածում պատրաստել բոլոր վեցամյա երեխաներին հաճախել դպրոց:

5. Երեխային նախապատրաստել ուսումնական գործունեությանը նշանակում է տարբեր ճանապարհներով և ամենաբազմազան միջոցներով օժանդակել, որ ավագ նախադպրոցականը ձեռք բերի մտածողական գործողություններ կատարելու որոշակի ունակություններ;

6. Դպրոց ընդունվող ոչ բոլոր երեխաներն են տիրապետում ուսումնական գործունեություն ծավալելու համար չափազանց կարևոր այն ունակություններին, որոնք, բնականաբար, պիտի ձևավորվեն ու զարգանան դպրոցում դասավանդվող բոլոր առարկաների դասերի ընթացքում՝ ստեղծելով անձի բազմակողմանի զարգացման հնարավորություններ:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

Հռիփսիմե Ղաջյան, Երեխաները տարիքն ի վեր, Երևան, 2002,

Տարիքային և մանկավարժական հոգեբանություն, պրոֆ. Ս. Վ. Պետրովսկու խմբագրությամբ, Եր. , 1977,

Выготский Л. С. , Психология искусства, М. , 1986,

Толстой Л. Н., Учение Христа, изложенное для детей, М., 1908,